

# Kissankello vai kissan kello?

## – suomen yhdyssanojen havaitsemisesta

Päivi Virkkunen  
Helsingin yliopisto

Suomi on erittäin produktiivinen kieli, minkä seurauksena kielessä on runsaasti yhdyssanoja. Useissa tapauksissa samoista kirjaimista muodostuu toisistaan semanttisesti eroavia yhdyssanoja ja sanaliittoja (kuten kissankello ja kissan kello), joiden kirjoitusasu eroaa vain yhden välilyönnin verran.

Aiempi tutkimus (Virkkunen et al, 2018) on osoittanut, että suomenpuhujat pystyvät erottelemaan nämä sanatyypit puheessa toisistaan prosodian avulla, tuottamalla selkeän pääpainon sanaliiton toisen sanan alkutavulle (yhdyssanan jälkimmäisen osan alussa on sivupaino). Sanapaino vaikuttaa sekä tavun perustaajuuteen, intensiteettiin että keston. Puheentuottokokeessa havaittiin, että kontrastiivinen lausepaino muutti eri sanatyypien tuottamista samankaltaisemmaksi. Voimakas lausepaino hävitti sanapainojen tuottamat perustaajuuden ja intensiteetin erot sanatyypien välillä. Osa tavujen kestoeroista kuitenkin säilyi myös kontrastiivisesti painotetuissa lauseissa.

Tässä puheen havaitsemisen kokeessa selvitettiin, pystyivätkö suomalaiset kuulijat havaitsemaan yhdyssanat ja sanaliitot siten kuin ne on tarkoitettu. Hypoteesina oli, että neutraalissa lauseasemassa (deklaratiivilause) kuulijalla ei pitäisi olla vaikeuksia erottaa sanatyyppejä toisistaan. Tämä toteutui odotetusti, mutta lisäksi tulokset osoittivat, että myös kontrastiivisesti painotetuissa lauseissa kuulijat pystyivät tekemään eroa yhdyssanojen ja sanaliittojen välillä. Lisää tutkimusta tarvitaan, että saadaan selvitettyä, mikä on vaikuttanut sanatyypien erottelukykyyn ja voisiko tavujen kesto toimia akustisena vihjeenä sanatyypien luokittelussa.

Virkkunen, P., Simko, J., Kallio, H., Vainio, M. (2018). Prosodic features of Finnish compound words. Proc. 9th International Conference on Speech Prosody 2018, 878-882, DOI: 10.21437/SpeechProsody.2018-177.